

ARBETSMILJÖ FONDENS SAMMANFATTNINGAR

1228

Utveckling av ett enkätformulär för att kartlägga tendenser till och omfattningen av vuxenmobbing i arbetsmiljön

För innehållet i sammanfattningen svarar Heinz Leymann, Arbetarskyddsstyrelsen, 171 84 Solna.

Pnr 85-1201 Arbetslivsforskning, övrigt (69)

November 1988

Bakgrund

Som ett privat initiativ utvecklades ett enkätformulär för kartläggning av mobbing i arbetslivet av docent Heinz Leymann, som även genomförde de första grova validitetstesterna. 1986–1987 genomfördes testundersökningar i två grupper av anställda för att fastställa formulärets validitet. Dels i filialen till ett statligt verk (26 personer) och dels bland chefer och skyddsombud i en kommun (72 personer). I det fortsatta praktiska arbetet som genomförs kommer formulärets reliabilitet ytterligare att testas.

Med hjälp av formuläret kan man skilja mellan mobbade och ickemobbade personer statistiskt. Detta betyder att man med hjälp av detta undersökningsinstrument kan ta reda på de statistiska frekvenser för mobbingens förekomst i en organisation eller en avdelning, dvs hur många männi-

skor som berörs. Man kan också ta reda på vilka typer av personalgrupper som oftast råkar ut för mobbing, vilka mobbningshandlingar som förhärskar i organisationen (dvs "hur man bär sig åt"), vilka typer av personer som oftast uppträder som mobbare osv. Vad enkätformuläret däremot *inte* medger är att det används vid personliga kontakter med en enskild anställd för att testa just honom eller henne "huruvida han eller hon är mobbad eller ej" (detta förfaringssätt kallas diagnostiskt instrument). Den person på hälsovårdscentralen som inte genom intervjuer och undersökning av kritiska händelser kring personen ifråga förmår göra sig ett begrepp om huruvida den hjälpsökande är ett mobbningsoffer, den kommer definitivt inte att komma fram till en bedömning med hjälp av en så personlig arbetsmetod som ett kryssformulär trots allt är.

Validitetstesten (test med vars hjälp man kan ta reda på om man får fram tillförlitliga uppgifter) visar att formuläret fungerar väl. Det är framför allt de två frågorna som berör mobbningens varaktighet och dess frekvens ("täthet") som är avslöjande och visar mycket höga statistiska samband med olika typer av mobbningsformer.

Vill du veta mer

Mobbningsformuläret är copyrightskyddat och kan anskaffas via Heinz Leymann eller SIPU. För personer som vill arbeta med undersökningar av detta slag finns även en manual. I denna redovisas formulärets konstruktion, de statistiska testen, hur erhållen statistik kan tolkas, vilka typer av statistiska analyser som kan genomföras meningsfullt. Här beskrivs även det praktiska arbetet med ett mobbningsprojekt:

Initieringen (hur man tematiserar mobb-

ningen i organisationen så att det blir tillåtet att prata om den och undersöka den); datainsamlingen (praktiska anvisningar, bland annat för att hålla nere eventuella bortfall, dvs antalet personer som inte vill svara; databearbetningen och återföringen (etiska krav som måste diskuteras innan man beslutar sig för att genomföra utredningen med mera); samt utarbetandet av en handlingsplan och vad som bör iakttas i samband därmed.

Informationsmaterial som tagits fram av olika fackförbund presenteras också, tillsammans med en litteraturlista.

Rapporten

Validitetsprövning av ett formulär för mätning av mobbningens förekomst i arbetslivet kan beställas från Heinz Leymann, Sågargatan 4, 11636 Stockholm, eller hos SIPU, 171 96 Solna. Pris 75 kr.

Arbetsmiljöfonden

Box 1122, 111 81 Stockholm
Tel 08-796 47 00 (vx)